

تحلیل اثرات سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: دهستان پشته زیلایی، استان کهگیلویه و بویر احمد)

منیژه احمدی

استادیار جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

بهروز محمدی یگانه

استادیار جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

سروش سنایی مقدم^۱

دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۶/۰۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۸/۲۲

چکیده

موفقیت سازمان‌های مردمی در کاهش فقر روستایی می‌تواند بیش از نهادهای غیر مردمی باشد. در این راستا انتظار می‌رود که با سرمایه اجتماعی موجود در سکونتگاه‌ها و اجتماعات روستایی قادر به کاهش فقر و افزایش رفاه جامعه باشیم. استان کهگیلویه و بویراحمد یکی از استان‌های محروم کشور می‌باشد که درصد قابل توجهی از جمعیت آن در مناطق روستایی زندگی می‌نمایند بنابراین سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌عنوان راهکاری جهت برون‌رفت از معضل فقر در این منطقه باشد. بر این اساس هدف کلی تحقیق حاضر بررسی نقش سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی است. سؤالی که در این زمینه مطرح می‌شود این است: که آیا سرمایه اجتماعی توانسته است در کاهش فقر خانوارهای روستایی منطقه مورد مطالعه مؤثر باشد؟ پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق، خانوارهای روستایی دهستان پشته زیلایی شهرستان چرام در استان کهگیلویه و بویراحمد است. ابزار گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه و مشاهده) است. روایی پرسشنامه‌ها با کسب نظر اساتید دانشگاهی و پس از انجام اصلاحات لازم در چند مرحله تأیید و سطح پایایی پرسش‌نامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد که بیانگر ضریب اعتماد بالا می‌باشد. به منظور تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و...) و استنباطی (T تک نمونه‌ای، همبستگی، تحلیل واریانس و تحلیل مسیر) استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، بین گسترش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و کاهش فقر روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، به‌طوری که مؤلفه‌های شبکه محلی با توجه به ارزش همبستگی به‌دست آمده با میزان (۰/۵۳۵) بیشترین رابطه را در کاهش فقر خانوارهای روستایی و مؤلفه مشارکت اجتماعی با میزان (۰/۳۵۴) کمترین رابطه را در محدوده مورد مطالعه داشته است.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، فقر، توسعه روستایی، استان کهگیلویه و بویراحمد

مقدمه

امروزه فقر و محرومیت از مشکلات مهم کشور محسوب می‌شود. جمعیت قابل‌توجهی از فقرا و محرومین در نواحی روستایی زندگی می‌کنند و عمدتاً شامل کشاورزان خرده‌پا، کارگران کشاورزی و دیگر تهیدستان هستند؛ بنابراین توجه به روستاها در کانون برنامه‌ها و طرح‌های فقرزدایی و رفع محرومیت قرار دارد. (Rezvani, 2003, 263). فقر همواره به‌مثابه یک مسئله جهانی مطرح بوده اما از اواخر دهه هفتاد به‌ویژه با آغاز دهه هشتاد میلادی، به دلیل پذیرش برنامه اصلاحات ساختاری، آزادی سازی و خصوصی‌سازی از سوی بسیاری از کشورها، فقر و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر بیش‌ازپیش در کانون توجه قرار گرفت (Baniasadi et al, 2013:2 & 2002 al, Kashi et). باین‌حال فقر در کل و به‌ویژه در جوامع روستایی، به‌شدت افزایش‌یافته است (Ghafran et al, 2003). به‌طوری‌که در واکنش به همین شرایط، در ایران همچون بیشتر کشورهای در حال توسعه، برنامه‌های مختلف روستایی به سمت کاهش فقر جهت‌گیری شد (Tennyson and Zingari, 2006). با این شرایط در ایران نیز اگرچه اقدامات مربوط به تأمین اجتماعی و حمایت از فقرا و آسیب‌پذیران روستایی سابقه‌ای دست‌کم ۴۰ ساله دارد اما دستاوردهای برنامه‌ها از حیث کاهش فقر و آسیب‌پذیری درآمدی در نقاط روستایی کشور درخور توجه نیست (Zahedimazandarani, 2005:99). از این‌رو همواره جستجوی راهکارهای جهت زدودن فقر از مقولات مورد بحث کارشناسان بوده و به‌عنوان بخشی از اهداف اصلی توسعه روستایی تلقی گردیده است (Sadeghi, 2011:108). در همین راستا تقویت سرمایه‌های اجتماعی یکی از راهکارهای کاهش فقر در جوامع روستایی به‌شمار می‌رود (Ali baegi et al, 2012:102). به‌طوری‌که سرمایه اجتماعی در قالب تشکلهای محلی قادر به کاهش فقر و افزایش رفاه جامعه می‌باشد (Shirvaniyan et al, 2011:25)؛ و همچنین، تقویت سرمایه باعث مشارکت و ارتباط فرد با افراد دیگر می‌شود، این امر به‌نوبه خود، نقش مهمی در کاهش فقر روستاییان دارد. (Abdul Hakimi et al, 2010:565). استفاده از سرمایه اجتماعی به‌عنوان راهی برای توانمندسازی جوامع محلی، برای غلبه بر از خود بیگانگی، افزایش فقر و ضرر اجتماعی بسیار مهم می‌باشد (Alston, 2001:8). از آنجاکه استان کهگیلویه و بویراحمد یکی از استان‌های محروم کشور می‌باشد و در عین حال؛ جمعیت قابل‌توجهی از این استان در نقاط روستایی زندگی می‌کنند، سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌عنوان راهکاری جهت برون‌رفت از معضل فقر در این منطقه باشد. بر این اساس هدف کلی تحقیق حاضر بررسی نقش سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی است. در این راستا مهم‌ترین اهداف اختصاصی پژوهش حاضر شامل: بررسی میزان همبستگی ابعاد سرمایه اجتماعی با کاهش فقر خانوارهای روستایی؛ بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی و ابعاد آن در سطح خانوارهای مورد مطالعه و بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم ابعاد سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی می‌باشد. اهداف مذکور در راستای پاسخگویی به این سؤال تدوین شده است که چه رابطه معناداری میان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و کاهش فقر در بین خانوارهای روستایی منطقه مورد مطالعه وجود دارد؟

مبانی نظری

پدیده فقر همواره با زندگی بشر همراه بوده است. این واقعیت که دستگیری و حمایت از فقرا، یکی از تعالیم همه

ادیان است، خود دلیل محکمی بر قدمت زیاد فقر و مسئله‌ساز بودن آن برای نظم اجتماعی جوامع در طول تاریخ است (Zahedimazandarani, 2005: 289). فقر واقعیتی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی است که از دیرباز از بزرگ‌ترین مشکلات انسان بوده است و در حال حاضر نیز جامعه بشری، علی‌رغم تحولات بسیار عظیمی که در زمینه‌های مختلف علوم روی داده است، با این پدیده شوم دست و پنجه نرم می‌کند. (Cavendish, 2000: 1405). بررسی ادبیات فقر حاکی از آن است که تاکنون تعاریف متعددی از فقر بسته به شرایط مکانی و زمانی مختلف، بیان و بر اساس آن معیارهای گوناگونی برای سنجش فقر ارائه شده است. در تعریف فقر همواره اختلاف نظرهای فراوانی بین صاحب‌نظران وجود دارد. در جدول ۱ برخی از تعاریف ارائه شده از فقر بیان شده است.

جدول ۱: دیدگاه‌های مختلف در تعریف فقر

دیدگاه	تعریف فقر
آدام اسمیت ^۱	"فقر به‌عنوان نیازهاست و این نیازها وسیله عادت‌ها و رسوم جامعه تعیین می‌شود". (Habib poor et al, 1996: 61).
بانک جهانی ^۲ (۱۹۹۵)	"نا توانی در دستیابی به استاندارد زندگی حداقل"
تاون سند ^۳ (۱۹۶۰ و ۱۹۷۰)	افراد، خانوارها و گروه‌های جمعیتی رازمانی می‌توان فقر به‌حساب آورد که با فقدان منابع برای کسب انواع رژیم‌های غذایی، مشارکت در فعالیت‌ها و شرایط و امکانات معمول زندگی مواجه باشند (Townsend, 1985: 660).
سن ^۴ (۱۹۸۱)	فقر را باید به‌صورت محرومیت از قابلیت‌های اساسی در نظر گرفت و نه صرفاً "پایین بودن درآمدها که ضابطه متعارف شناسایی فقر است البته محرومیت، خود مفهومی نسبی است که ممکن است در مکان‌ها و زمان‌های مختلف، تعاریف متفاوتی داشته باشد (sen, 1983: 155).
بانک توسعه آسیا ^۵	فقر محرومیت از دارایی‌ها و فرصت‌هایی است که هر فرد مستحق آن‌ها می‌باشد (Arzroum chiller, 2005: 67).

Source: Arzroum, 2005: 67

سرمایه اجتماعی از جمله مفاهیم نوین در مباحث توسعه است که در دهه ۱۹۹۰ از سوی جامعه‌شناسان فرانسوی و آمریکایی (توکویل^۶، بوردیو^۷، کلمن^۸، پاتنام^۹ و...) مطرح گردید (Afrakhteh et al, 2014: 31). سرمایه اجتماعی اشاره به پتانسیل‌ها و توانایی‌ها و توانایی‌هایی دارد که افراد در زمان فعالیت به‌صورت مشارکتی و جمعی به دست می‌آورند. (Sabour et al, 2014: 96). تقویت سرمایه اجتماعی باعث مشارکت و ارتباط فرد با افراد دیگر می‌شود و نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی دارد (Abdul Hakim et al, 2010: 565). شاخص‌های کلیدی سرمایه اجتماعی عبارتند از: مشارکت، اعتماد، انسجام و شبکه.

مشارکت اجتماعی: به معنی شرکت فعالانه (مستقیم و غیرمستقیم) انسان‌ها در حیات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و به‌طور کلی تمام ابعاد زندگی (Taleb et al, 2010: 89)

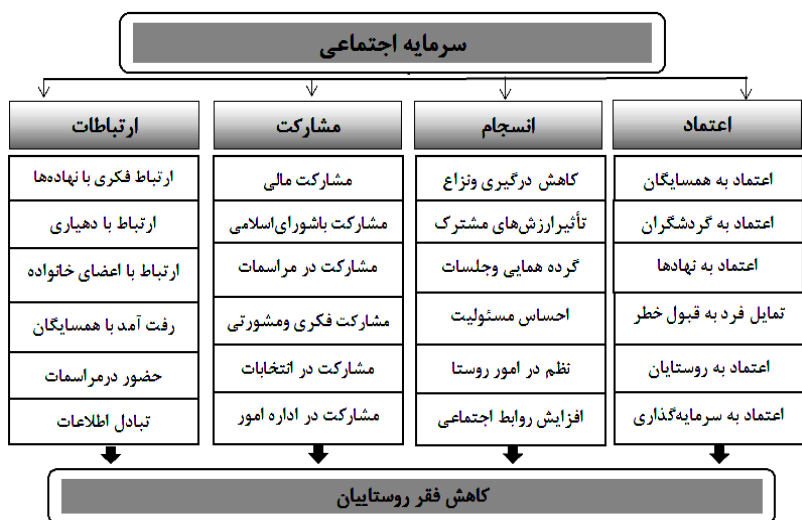
اعتماد اجتماعی: دلالت بر انتظارات و تعهدات اکتسابی و تأیید شده به لحاظ اجتماعی دارد که افراد نسبت به یکدیگر و نسبت به نهادهای مربوطه به زندگی اجتماعی‌شان دارند. اعتماد دارای دو بعد امنیت شخصی، انتظار همکاری و سود متقابل (Kiyani et al, 2009: 132).

انسجام اجتماعی: با توافق جمعی میان اعضاء یک جامعه که حاصل پذیرش، درونی کردن نظم ارزشی و هنجارهای یک جامعه و وجود تعلق جمعی و تراکمی از وجود تعامل‌ها، در میان افراد آن جامعه بیان می‌شود (Kolman, 2007: 37).

¹ Adam Smith
² The World Bank
³ Townsend
⁴ sen
⁵ Asian Development Bank
⁶ Tocqueville
⁷ Bourdieu
⁸ Coleman
⁹ Putnam

شبکه‌های محلی: سرمایه‌گذاری در روابط توسط افراد و دستیابی به پیوندهای اجتماعی مختلف که دسترسی به منابع حمایتی و ابزاری متنوعی را فراهم می‌آورد. (Lin, 1999:29).

اکنون در کشورهای در حال توسعه، طرح‌ها و برنامه‌های روستایی کاهش فقر در کنار مطالعات و پژوهش‌های جلب مشارکت‌های مردمی در طراحی و اجرای آن صورت می‌گیرد (Gharani arani, 2014:469). در مجموع نیز می‌توان مدل مفهومی تحقیق را به‌قرار شکل شماره (۱) ترسیم نمود.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق 2016، Source: research findings

پیشینه

فقر با ابعاد پیچیده خود در تاریخ بشر قدمت زیادی دارد با توجه به نقش مثبت سرمایه اجتماعی در توسعه اقتصادی - اجتماعی جوامع، نهادهای مختلف دغدغه افزایش سطح آن در اجتماع را دارند (Ali bagei et al, 2011:70). بر این اساس، مهم‌ترین پژوهش‌های انجام یافته در سالهای اخیر به شرح جدول ۲ می‌باشد.

جدول ۲: مطالعات انجام‌شده در زمینه سرمایه اجتماعی و فقر در سال‌های اخیر

یافته‌ها	روش پژوهش	نویسنده و سال
نشان می‌دهد که مشارکت روستاییان می‌تواند جنبه‌های مادی و معنوی فقر را هدف قرار دهد و به کاهش آن کمک کند.	توصیفی - تحلیلی	Behroz Gharani arani (2015) بررسی کمی نقش برنامه‌ریزی مشارکتی در کاهش فقر روستایی مورد: شهرستان فیروزکوه، روستای لزور
بین گسترش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و کاهش فقر روستاییان رابطه معناداری وجود دارد، در این میان سرمایه اجتماعی با میزان (۰/۵۹۸) بیش‌ترین تأثیر و مؤلفه اعتماد با میزان (۰/۱۹۷) کمترین تأثیر را در کاهش فقر اقتصادی در محدوده مورد مطالعه داشته است.	توصیفی - تحلیلی	Abdollahi et al (2013) ارزیابی اثرات سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی، روستای قپچاق، شهرستان میان‌آب
نشان می‌دهد که عوامل اقتصادی در مقایسه با عوامل اجتماعی نقش بیشتری در شکل‌گیری فقر در منطقه مورد مطالعه دارد؛ که مجموع عوامل اقتصادی در تحلیل روابط ۵۴/۵ درصد تغییرات و عوامل اجتماعی نیز در مجموع ۱۴/۵ درصد تغییرات شاخص فقر را توجیه می‌کنند.	توصیفی - تحلیلی	Portaher et al (2011) تحلیل عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر کاهش فقر روستایی با تأکید بر فقر غذایی، بخش خلیجستان استان قم
نشان می‌دهد که خانوارها به‌طور میانگین در ۲/۳۵۵ شکل محلی عضویت دارند. سرمایه اجتماعی موجود، نقش بسیار کم‌رنگی در کاهش فقر خانوارهای نمونه مورد مطالعه دارد. همچنین از ایفای نقش مؤثر در بهبود رفاه این خانوارها ناتوان است.	توصیفی - تحلیلی	Shirvaniyan et al (2011) بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر رفح کاهش فقر در مناطق روستایی، محدوده‌ی شبکه‌ی آبیاری و زه کشی درود زن
بالا بودن سطح سرمایه اجتماعی خطر فقر را چه از لحاظ پولی و غیر پولی کاهش می‌دهد.	تجربی	Nicolas (2006) سرمایه اجتماعی، فقر و آسیب‌پذیری در ماداسگار
گسترش سرمایه اجتماعی در خانوارهای نمونه موجب کاهش فقر آنان می‌گردد.	تجربی	Asadi et al (2008) اثرات سرمایه اجتماعی در فقر روستایی در نیچریه

روش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت از نوع توصیفی - تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق، خانوارهای روستایی دهستان پشته زیلایی شهرستان چرام در استان کهگیلویه و بویراحمد است که در سرشماری سال ۱۳۹۰، دارای ۲۱ روستای دارای سکنه و ۴۲۱۵ نفر جمعیت و ۱۱۳۴ خانوار بوده است. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد ۵ روستا انتخاب شدند که در مجموع دارای ۷۶۰ خانوار می باشند. در مرحله بعد با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۱۰ خانوار به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسش نامه ها در بین ۵ روستای دهستان توزیع شد (جدول ۳).

جدول ۳: طبقه بندی جمعیتی روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	تعداد خانوار	تعداد جمعیت	تعداد پرسش نامه توزیعی
مندان	۳۵۳	۱۰۷۵	۴۲
سواری	۲۵۶	۹۸۳	۳۰
آب ماهی	۵۸	۲۱۵	۱۵
دل گرگ	۳۶	۱۵۶	۱۰
گوشه	۵۷	۳۳۶	۱۳
جمع	۷۶۰	۲۶۶۵	۱۱۰

Source: research findings, 2016

روایی ابزار تحقیق با کسب نظر اساتید دانشگاهی و پس از انجام اصلاحات لازم در چند مرحله تأیید شد و سطح پایایی پرسش نامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/۸۵$ به دست آمد که بیانگر ضریب اعتماد بالا می باشد. جهت ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی، از شاخص های جداول شماره ۴ و ۵ در قالب طیف لیکرت و در مقیاس های ترتیبی و فاصله ای استفاده شده است. لازم به یادآوری است که در تحقیق حاضر، برای محاسبه میزان فقر از روش میانگین ۵۰ درصد استفاده شده است. بدین صورت که ابتدا از جدول هزینه کرد مربوط به مرکز آمار ایران، شاخص های میزان کالا و خدمات مصرفی استخراج (جدول شماره ۵) گردید و سپس جهت محاسبه میزان فقر نسبی از روش اندازه گیری خط فقر بر اساس ۵۰ درصد میانگین مخارج خانوارها استفاده شده است. در این روش که بر پایه مفهوم فقر نسبی استوار است؛ ابتدا میانگین مخارج محاسبه می شود، سپس در مرحله ی بعد، ۵۰ یا ۶۶ درصد میانگین مخارج به عنوان خط فقر نسبی در نظر گرفته می شود که در تحقیق حاضر ۵۰ درصد مخارج مصرفی به عنوان خط فقر در نظر گرفته شده است.

جدول ۴: گویه های مورد بحث در زمینه مؤلفه های سرمایه اجتماعی

ابعاد	گویه ها
اعتماد	اعتماد روستاییان به یکدیگر، اعتماد روستائیان به نهادهای دولتی، دشوار بودن مدیریت روستا، اعتماد به افراد غریبه که قصد اقامت دائم در روستا را دارند، اعتماد به مسافرین وارد شده به روستا، اعتماد روستائیان به نهاد دهیاری، اعتماد به عملکرد شوراها در روستا، اعتماد به مراکز خدمات روستایی، اعتماد به تعاونی روستا، اعتماد به نهادهای اجتماعی (بسیج، هیئت امنای مسجد و...)
مشارکت	مشارکت در امور روستا، مشارکت در تصمیم گیری، مشارکت در اجرا، مشارکت در مراسمات اجتماعی و مذهبی، مشارکت با شورای روستا، مشارکت در زمینه کمک های مالی مشارکت در انتخابات و راهپیمایی، مشارکت داوطلبانه در کارهای عمرانی روستا و...
انسجام	تعامل روستائیان با یکدیگر، وضعیت درگیری و نزاع در روستا، وجود گروه همایی برای حل مشکلات در روستا، تعلق سازمانی، مشارکت مردم در مراسمات شادی و عزاداری، از بین رفتن ارزش های مشترک روستا مثل ساده زیستی، حسن وطن دوستی و طایفه ای بودن ازدواج، مساعدت به اهالی روستا در موقع نیاز از روی هیچ چشم داشتی، جمع آوری زباله به صورت داوطلبانه و...
شبکه ها	رابطه دوستانه با اعضای خانواده، تعریف کارهای روزانه برای خانواده، کمک مالی به خویشاوندان، رفت آمد به خانه خویشاوندان، همکاری با نهادهای محلی
محلی	(دهیار و شورا) حضور در بازار جهت خرید، رفت آمد با دوستان، حضور در مسابقات ورزشی، تقویت نهادهای محلی و ...

جدول ۵: شاخص‌های هزینه کرد میزان کالا و خدمات

شاخص‌های میزان کالا و خدمات
نان (تعداد روزانه)، گوشت قرمز (کیلو به ماهانه)، گوشت سفید (کیلو به ماهانه)، ماهی (کیلو به ماهانه)، تخم مرغ (تعداد به هفته)، شیر (کیلو به هفته)، پنیر (کیلو به هفته)، روغن حیوانی (کیلو به ماهانه)، روغن صنعتی (کیلو به ماهانه)، میوه (کیلو به هفته)، سبزیجات (کیلو به ماهانه)، قند و شکر و عسل (کیلو به هفته)، چای (تعداد بسته در ماه)، نوشابه (تعداد در ماه)، پوشاک (ماهانه نبود سالانه)، آب و گاز و برق و تلفن، هزینه مسکن (ماهانه نبود سالانه)، اجاره مسکن یا زمین، بنزین (لیتر)، بهداشت و درمان سالانه، هزینه تعمیر ماشین‌آلات و لوازم‌یدکی، هزینه تفریح، هزینه آموزش، برنج (کیلو در هفته)، گازوئیل (لیتر)، دخانیات (روانه)، مسافرت به شهر (تعداد در هفته)، خرید لوازم خانگی (سالانه)، کفش (تعداد در سال)، آب و گاز و برق و تلفن

Source: Iran statistic center,2013

معرفی محدوده مورد مطالعه

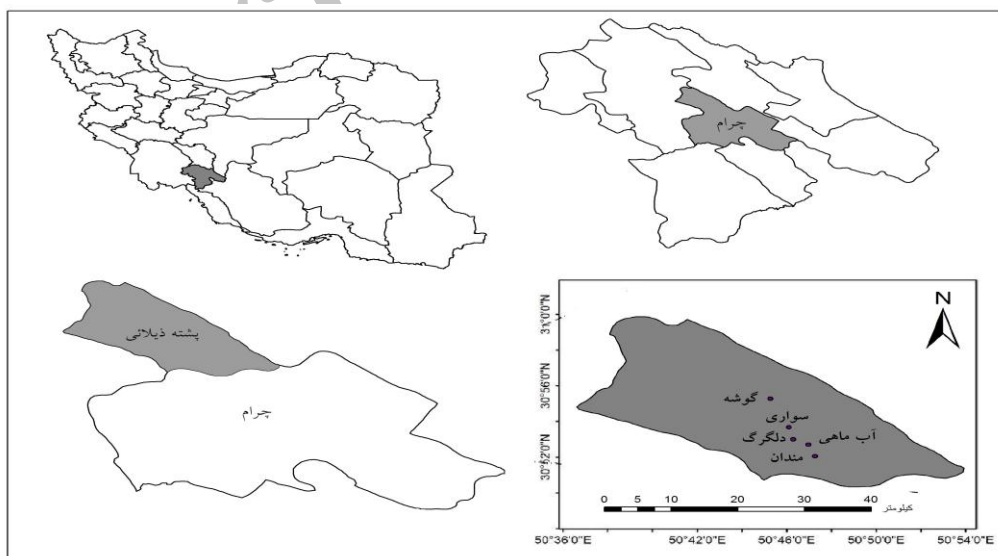
شهرستان چرام بین $30^{\circ} 18'$ تا $30^{\circ} 9'$ عرض شمالی و $50^{\circ} 18'$ تا $51^{\circ} 9'$ طول شرقی، با ارتفاع ۸۵۰ متر از سطح دریا قرار دارد. طبق تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۰ دارای ۳۲۱۵۹ نفر جمعیت و شامل دو بخش، سه دهستان و ۷۰ روستا می‌باشد. دهستان پشته زیلایی در شمال غربی شهرستان چرام قرار دارد این دهستان دارای ۴۲۱۵ نفر جمعیت و مشتمل بر ۱۱۳۴ خانوار می‌باشد (استاندارداری کهگیلویه و بویراحمد، ۲۰۱۱). دهستان پشته زیلایی جزو دهستان-های شهرستان چرام می‌باشد که از شرق به بخش سرفاریاب، از شمال به کوه نیل، از غرب به دهستان شیخ هابیل، از جنوب به تنگ پیرزال محدود می‌شود. از نظر زمین‌شناسی دهستان پشته زیلایی در زون ساختمان زاگرس و در حیطه واحد چین خورده زاگرس (زاگرس خارجی) واقع گردیده است؛ و قدیم‌ترین رسوبات مربوط به نمک‌های سری هرمز است که مشتمل سازند آسماری، گچساران، سازند گوربی آهک و شیل تشکیل شده است. از لحاظ توپوگرافی دهستان پشته زیلایی، دارای موقعیت کوهپایه‌ای می‌باشد. بیشتر روستاها در ارتفاعات ۱۶۵۰-۱۳۰۰ متر قرار گرفته‌اند؛ که نشان از کوه پایه‌ای بودن روستاهای دهستان را نشان می‌دهد و دو روستای ده آب ماهی و دلگرگ در ارتفاعی ۲۱۲۰-۱۶۵۰ متر قرار دارد که در این روستاها به خاطر شرایط کوهستانی، جمعیت زیادی ساکن نیستند. روستاهای دهستان پشته زیلایی اکثراً در شیب ۲۰-۰ درصد مستقر شده‌اند که این شیب معمولاً برای ساخت و ساز و کشاورزی و دامداری مناسب می‌باشد. وضعیت دما در دهستان پشته زیلایی به گونه‌ای است که در فصل زمستان بخصوص در دی‌ماه موجب آسیب رساندن به محصولات کشاورزی، درختان میوه و همچنین موجب خسارت و تلفات زیادی به دامداران و کشاورزان منطقه می‌گردد. به گونه‌ای در فصل تابستان به ویژه در تیرماه موجب کم‌آبی و مشکلات و درگیری‌های برای کشاورزان و دامداران در منطقه می‌گردد. وضعیت بارندگی در دهستان پشته زیلایی، در دهستان زمان بارش با زمان حداکثر نیاز در منطقه مطابقت ندارد. به گونه‌ای که بیشترین بارش‌ها در منطقه، در آذرماه و دی‌ماه است. در فصل تابستان و بخصوص در تیرماه که درختان میوه‌ای به آب نیاز دارند در این ماه از سال در منطقه بارش باران خیلی کمی می‌باشد. کشاورزان و دامداران با مشکلاتی ناشی از کم‌آبی در منطقه مواجه می‌شوند. دهستان پشته زیلایی در ناحیه‌ای کوهپایه‌ای قرار گرفته که با توجه به ویژگی‌های اجتماعی مردم اغلب با کشاورزی امرارمعاش می‌کنند که متأسفانه از لحاظ وضعیت اقتصادی چندان وضعیت مطلوبی ندارند. عواملی چندی در این امر دخیل است که یکی از این عوامل تأثیرگذار بر وضع اقتصادی مردم، عوامل محیطی می‌باشد که هم در کسب و کار آن‌ها مؤثر است و هم در خدمات‌رسانی آن توسط دولت. ساخت مساکن در این منطقه با توجه به ویژگی توپوگرافی آن به گونه‌ای است که اغلب در مناطق دامنه کوه قرار گرفته‌اند در ساخت مساکن از خشت و گل به وفور استفاده شده

است چراکه خشت عایق مناسبی برای ممانعت سرما و گرما از بیرون به داخل است و ساکنین خانه را در آسایش نگه می‌دارد. نوع اقلیم دهستان پشته زیلایی با توجه به تقسیم‌بندی آمبرژه دارای اقلیم نیمه مرطوب و خشک می‌باشد؛ و دارای آب‌وهوای مدیترانه‌ای برحسب تقسیم‌بندی اقلیمی دومارتن می‌باشد. این دهستان از لحاظ تقسیم‌بندی اقلیمی در طبقه نیمه مرطوب و خشک قرار دارد که همین امر سبب شده است مسکن ساخته‌شده از نظر بافت روستایی در این اقلیم متراکم و فشرده باشد و سطوح خارجی بنا نسبت به حجم آن به حداقل ممکن کاهش داده می‌شد. تا تبادل حرارتی فضاها بیرون و درون به کمترین میزان خود برسد. جهت جلوگیری سرما و ممانعت از فرار گرمای داخل به خارج لازم است تهویه طبیعی در این اقلیم در فصل زمستان به حداقل برسد.

بررسی وضعیت اقتصادی روستاهای مورد مطالعه نشان می‌دهد، این دهستان از لحاظ اشتغال بیشتر پایه کشاورزی و دامداری است؛ و در این دهستان علاوه بر کشاورزی و دامداری زنان روستاها به صنایع دستی مشغول هستند صنایع دستی مثل (گلیم‌بافی، جاجیم‌بافی، بهون و...) مشغول هستند. این دهستان می‌تواند با تکیه به تولیدات کشاورزی و دامی و ایجاد کارخانه‌های فرآوری این محصولات سود حاصل از آن را به نفع خود استفاده کند ولی متأسفانه در این منطقه هیچ‌گونه صنعتی وجود ندارد. معادن این دهستان تنها معدن سنگ می‌باشد که معمولاً به صورت موقت مردم دهستان در این معدن مشغول به کار هستند.

از نظر ویژگی‌های انسانی، جمعیت دهستان، در طی ۴۰ سال اخیر به علت کاهش سطح درآمدها با کاهش جمعیت روبرو، از ۱۶۹۷ نفر در سال ۱۳۵۵ به ۴۲۱۵ نفر در سال ۱۳۹۰ رسیده است.

در محدوده مورد مطالعه کلیه آبادی‌ها دارای راه آسفalte و دارای خطوط انتقال برق و همچنین از خدماتی چون، بهورز و خانه بهداشت و درمانگاه در دو روستای سواری و مندان برخوردارند. از نظر خدمات آموزشی، در مقطع ابتدایی دارای مدرسه، در مقطع راهنمایی سه روستایی مندان، سواری و آب ماهی دارای مدرسه راهنمایی می‌باشند؛ و تنها روستای سواری دارای دبیرستان در دهستان می‌باشد.

شکل ۲: موقعیت محدوده مورد مطالعه، ۲۰۱۶، یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

نتایج حاصل از بررسی ویژگی‌های فردی خانوارهای روستایی نشان می‌دهد که میانگین سنی سرپرستان خانوار در محدوده مورد بررسی ۴۴/۷ سال می‌باشد. ۸۷/۳ درصد پاسخ‌دهندگان مرد، ۱۲/۷ درصد زن و متوسط بعد خانوار ۴/۷ نفر است. یافته‌های پژوهش در زمینه بررسی وضعیت سواد نشان می‌دهد که ۱۱/۸ درصد از سرپرستان خانوار بی‌سواد، ۲۵ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۱۵ درصد تحصیلات راهنمایی ۳۹/۱ درصد در سطح متوسطه و ۹/۱ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی می‌باشند. بررسی زمینه فعالیت اقتصادی و اشتغال در روستاهای مورد مطالعه نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی اشتغال مربوط به بخش کشاورزی و دامداری با نرخ ۸۰ درصد است. ۶/۴ درصد دارای شغل دولتی، ۵/۵ درصد از سرپرستان خانوار در بخش صنایع و خدمات مشغول به فعالیت می‌باشند و ۷/۳ درصد نیز اظهار نمودند که بیکار هستند. یافته‌های حاصل از بررسی وضعیت خانوارهای روستایی از نظر درآمد نشان می‌دهد که ۱۵/۵ درصد خانوارها، درآمد کمتر از ۳۵۰ هزار تومان در ماه دارند و تنها منابع درآمد خود را از محل دریافت یارانه‌ها و کمکهای دولتی می‌دانند. ۴۰ درصد از خانوارها بین ۳۵۰ تا ۵۰۰ هزار تومان، ۲۶/۴ درصد بین ۵۵۰ هزار تومان تا ۷۰۰ هزار تومان، ۱۰/۹ درصد بین ۷۵۰ هزار تومان تا یک میلیون تومان در ماه و ۷/۳ درصد خانوارها درآمدی بیشتر از یک میلیون تومان در ماه دارند (جدول ۶).

جدول ۶: وضعیت درآمد خانوارهای مورد مطالعه

درآمد ماهیانه (تومان)	تعداد	درصد	فراوانی تجمعی
۳۵۰۰۰۰	۱۷	۱۵.۵	۱۵.۵
۳۵۰۰۰۰-۵۵۰۰۰۰	۴۴	۴۰.۰	۵۵.۵
۵۵۰۰۰۰-۷۵۰۰۰۰	۲۹	۲۶.۴	۸۱.۸
۷۵۰۰۰۰-۱۰۰۰۰۰۰	۱۲	۱۰.۹	۹۲.۷
بیشتر از ۱۰۰۰۰۰۰	۸	۷.۳	۱۰۰.۰

Source: research findings, 2016

یافته‌های استنباطی

جهت تحلیل رابطه بین شاخص‌های سرمایه اجتماعی و فقر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج به دست آمده از این آزمون نشان می‌دهد که بین مجموع ابعاد سرمایه اجتماعی و کاهش فقر خانوارهای روستایی (۰/۵۴۵) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. بین ابعاد سرمایه اجتماعی (اعتماد، انسجام، مشارکت و شبکه‌های محلی) با کاهش فقر خانوارهای روستایی نیز رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. به این معنی که افزایش سرمایه اجتماعی در منطقه مورد مطالعه موجب کاهش فقر در بین خانوارهای روستایی می‌گردد.

جدول ۷: سنجش میزان همبستگی بین فقر روستاییان و ابعاد سرمایه اجتماعی

ابعاد	همبستگی پیرسون	فقر
مجموع ابعاد سرمایه اجتماعی	ارزش همبستگی	۰/۵۴۵**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰
اعتماد	ارزش همبستگی	۰/۴۲۵**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰
انسجام	ارزش همبستگی	۰/۴۴۴**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰
مشارکت	ارزش همبستگی	۰/۳۵۲**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰
شبکه‌های	ارزش همبستگی	۰/۵۳۵**
	سطح معناداری	۰/۰۰۰

ابعاد سرمایه اجتماعی

۰/۰۰۰	سطح معناداری	محلی
**= meaningfulness correlation in level 0/1		

Source: research findings, 2016

به منظور ارزیابی شاخص‌های مربوط به سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی از آزمون تی تک نمونه‌ای نیز استفاده شده است. به دلیل این که متغیرهای پژوهش با طیف لیکرت سنجیده شده‌اند عدد ۳ به عنوان حد متوسط در نظر گرفته شده است و داده‌های هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی با این عدد (۳) سنجیده شدند. یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد میانگین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن بالاتر از حد متوسط می‌باشد. همچنین نتایج این آزمون نشان می‌دهد بین سرمایه اجتماعی و کاهش فقر خانوارهای روستایی رابطه معناداری وجود دارد (جدول ۸ و ۹).

جدول ۸: نتایج آزمون T تک نمونه‌ای تأثیر سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی در منطقه مورد مطالعه

شاخص	Test Value=3		
	میانگین	T آماره	سطح معناداری
سرمایه اجتماعی	۳/۲۵	۹/۰۸۷	۰/۰۰۰
فاصله اطمینان اختلافات ۹۵٪	حد پایین ۰/۱۹۹	میانگین ۰/۲۵۵	حد بالا ۰/۳۱۱

Source: research findings, 2016

جدول ۹: نتایج آزمون T تک نمونه‌ای تأثیر مؤلفه‌ها و ابعاد سرمایه اجتماعی در کاهش فقر روستایی در منطقه مورد مطالعه

مؤلفه‌ها	Test Value=3		
	میانگین	T آماره	سطح معناداری
اعتماد	۳/۵۳	۱۵/۰۷۵	۰/۰۰۰
مشارکت	۳/۵۷	۱۶/۵۵۲	۰/۰۰۰
انسجام	۲/۹۵	-۱/۲۷۱	۰/۰۰۰
شبکه	۳/۰۸	۲/۶۷۹	۰/۰۰۰
فاصله اطمینان اختلافات ۹۵٪	حد پایین ۰/۴۵۸	میانگین ۰/۵۲۷	حد بالا ۰/۵۹۶

Source: research findings, 2016

به منظور ارزیابی تأثیر ابعاد سرمایه اجتماعی بر کاهش فقر خانوارهای روستایی از آزمون تحلیل واریانس استفاده شده است. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که در مجموع رابطه معناداری بین ابعاد سرمایه اجتماعی و کاهش فقر خانوارهای روستایی وجود دارد. با توجه به آماره F به دست آمده و سطح معناداری جدول ۱۰، می‌توان گفت که به‌طور کلی سرمایه اجتماعی در محدوده مورد مطالعه تأثیر مثبتی در کاهش فقر خانوارهای روستایی داشته است.

جدول ۱۰: ارزیابی اثرگذاری ابعاد سرمایه اجتماعی در کاهش فقر خانوارهای روستایی، با توجه به آزمون تحلیل واریانس

مؤلفه‌ها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون F	سطح معناداری
اثر رگرسیون	۸۹۰/۷۷۵	۴	۲۲۲/۶۹۴	۱۲/۴۴۹	۰/۰۰۰
باقیمانده	۱۸۷۸/۲۱۶	۱۰۵	۱۷/۸۸۸	-	-
کل	۲۷۶۸/۹۹۱	۱۰۹	-	-	-

Source: research findings, 2016

جهت بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر کاهش فقر روستایی از مدل تحلیل مسیر نیز استفاده شده است شکل (۳). برای انجام تحلیل مسیر؛ در گام اول شاخص فقر به‌عنوان متغیر وابسته و ابعاد سرمایه اجتماعی (اعتماد، انسجام، مشارکت و شبکه) به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شدند. در گام دوم، هر یک از شاخص‌های سرمایه اجتماعی که بیشترین ضریب بتا (BETA) را به خود اختصاص داده است؛ به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شدند که در این راستا، شاخص شبکه محلی با بیشترین ضریب بتا (۰/۳۸۳) به‌عنوان متغیر وابسته و سایر متغیرها به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شدند. در گام آخر با رسم شکل (۳) آخرین مرحله تحلیل مسیر انجام گردید.

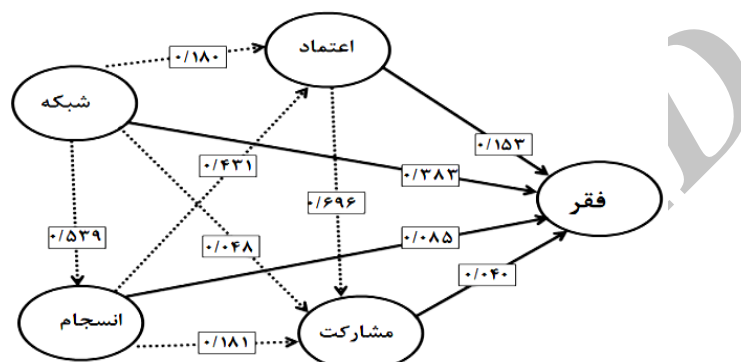

Figure 3: Path analysis on the role of social assets dimensions in rural poverty reduction in poshte zieleiae district. Source: Authors, 2016

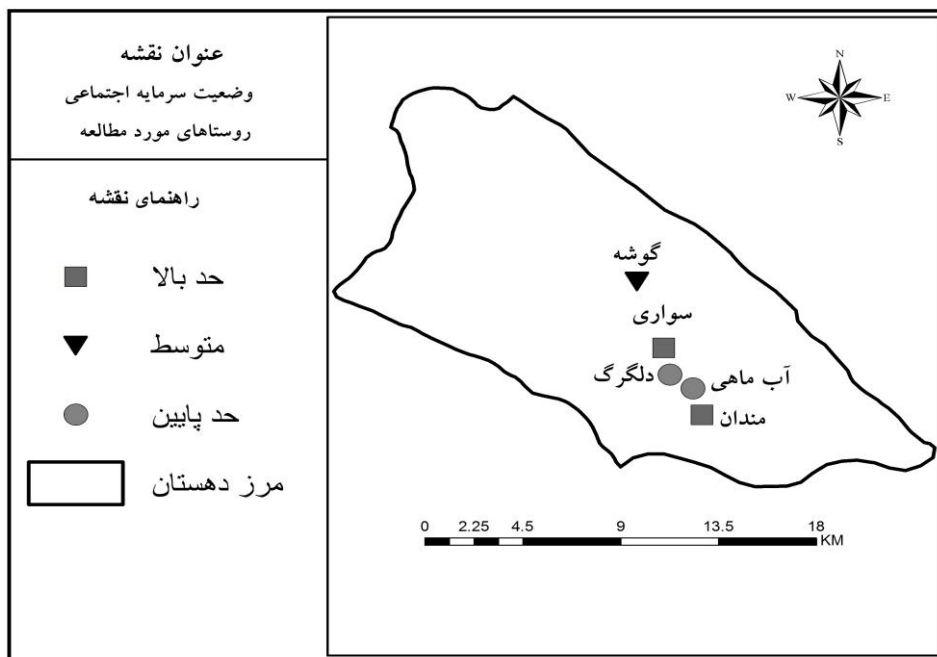
در ادامه برای محاسبه اثرات غیرمستقیم با ضرب کردن کلیه مسیرها به فاکتورهای موردنظر و درنهایت جمع کردن همه مسیرهای ضرب شده، اثرات غیرمستقیم نیز محاسبه گردید. نتایج حاصل از تحلیل مسیر نشان می‌دهد از میان ابعاد سرمایه اجتماعی، شبکه محلی (۰/۶۲۶) بیشترین تأثیر را در کاهش فقر خانوارهای روستایی در منطقه مورد مطالعه داشته است و بعد مشارکت (۰/۰۴۰) کمترین اثر را در کاهش فقر روستایی منطقه مورد مطالعه نشان می‌دهد.

جدول ۱۱: سنجش میزان اثرات مستقیم و غیرمستقیم و کلی متغیرها بر کاهش فقر روستایی منطقه

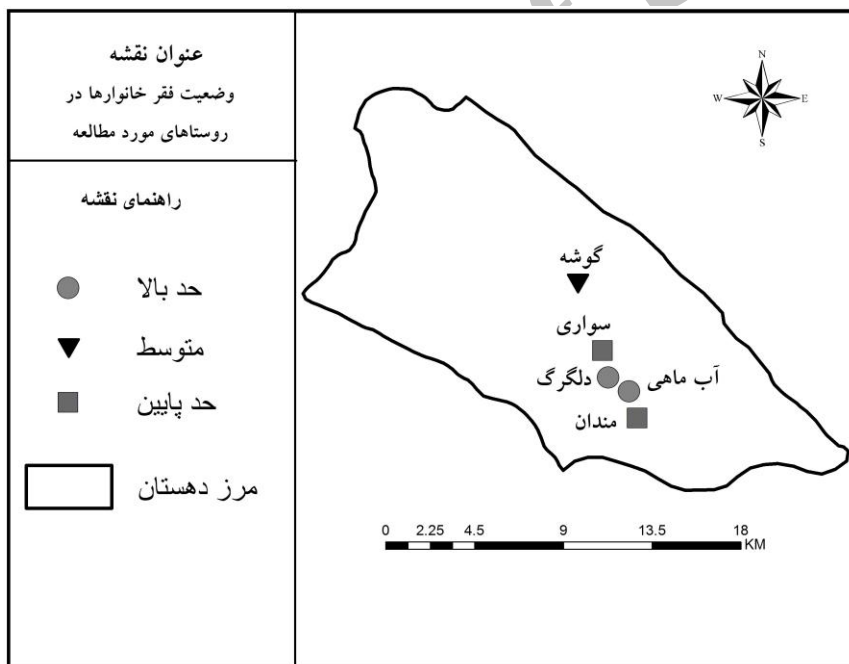
متغیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کلی	اولویت‌بندی
انسجام	۰/۰۸۵	۰/۰۸۳	۰/۶۸	۳
شبکه محلی	۰/۳۸۳	۰/۲۴۳	۰/۶۲۶	۱
اعتماد	۰/۱۵۳	۰/۰۲۷	۰/۱۸	۲
مشارکت	۰/۰۴۰	-	۰/۰۴۰	۴

Source: research findings, 2016

در ادامه تأثیر سرمایه اجتماعی بر کاهش فقر خانوارهای روستایی در منطقه مورد مطالعه در قالب نقشه‌های شماره (۴ و ۵) نشان داده شده است که با افزایش سرمایه اجتماعی، کاهش فقر را در خانوارهای روستایی، در روستاهای مورد مطالعه به همراه داشته است.

شکل ۴: وضعیت سرمایه اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه، ۲۰۱۶، یافته‌های تحقیق

شکل ۵: وضعیت فقر در خانوارهای روستایی، روستاهای مورد مطالعه، ۲۰۱۶، یافته‌های تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

محرومیت اقتصادی و محرومیت اجتماعی همواره به عنوان یکی از موانع مؤثر در عدم دست یابی به توسعه مطرح بوده است. بدیهی است که فقر اقتصادی در صورت تداوم موجب انزوای گروه‌های اجتماعی که با آن مواجهند؛ گردد. از آنجا که فقر در مناطق روستایی یکی از چالش‌های اساسی توسعه محسوب می‌گردد لذا استفاده از کاتالیزورهایی که موجب بازگشت گروه‌های فوق به جامعه گردد از اهمیت اساسی برخوردار است. سرمایه اجتماعی در این راستا می‌تواند تسهیل‌گر و کاتالیزور بسیار مؤثری به شمار آید. امروزه اثرات سرمایه اجتماعی بر کاهش

ناهنجاریهای اجتماعی - اقتصادی در زمینه‌های متعدد بر کسی پوشیده نیست. بر این اساس، یکی از زمینه‌های مداخله عامل سرمایه اجتماعی، کاهش فقر به خصوص در مناطق روستایی می‌باشد چرا که سرمایه‌های اجتماعی در قالب تشکلهای محلی موجب مشارکت و ارتباط افراد با هم گردیده و در نتیجه به کاهش فقر و افزایش رفاه جامعه کمک کند. در این راستا، پژوهش حاضر به بررسی نقش سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن در کاهش فقر روستایی در دهستان پشته زیلایی استان کهگیلویه و بویر احمد می‌پردازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رابطه مثبت میان سرمایه اجتماعی و کاهش فقر در روستاهای دهستان مورد مطالعه وجود دارد. برای درک کامل‌تر از چگونگی رابطه میان سرمایه اجتماعی و فقر، یافته‌های پژوهش را در مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مورد کنکاش و دقت نظر بیشتری قرار می‌دهیم به طوری که یافته‌های حاصل از آزمون همبستگی ابعاد سرمایه اجتماعی و اثرات آنها بر کاهش فقر روستایی نشان می‌دهد که شبکه محلی با ضریب (۰/۵۳۵)، نشان دهنده وجود رابطه دوستانه خانواده‌های روستایی با یکدیگر، به‌جا آوردن صلح‌رحم و کمک مالی به خویشاوندان است. در این راستا، شاخص انسجام، با ضریب (۰/۴۴۴) نشان دهنده وجود انسجام اجتماعی بالا در بین روستاییان است. البته بایستی اظهار نمود که علیرغم وجود تعامل زیاد میان روستاییان، نزاع نیز در روستاهای مورد مطالعه وجود دارد. شاخص اعتماد، با ضریب (۰/۴۲۵) نشان از میزان اعتماد روستائیان به یکدیگر، به نهادهای مدیریت روستایی (دهیاری و شورای اسلامی) و همچنین اعتماد به نهادهای دولتی است و در نهایت بررسی مؤلفه مشارکت با ضریب (۰/۳۵۴) حاکی از آن است که میزان مشارکت روستاییان نسبت به سایر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در سطح پایین‌تری قرار دارد. کاهش مشارکت روستاییان در پروژه‌های عمرانی، اقتصادی و مالی و همچنین کاهش مشارکت در زمینه‌های فرهنگی - مذهبی و کمک‌های مالی می‌باشد. نتایج به دست آمده از آزمون تحلیل مسیر نیز نشان می‌دهد که شبکه محلی بیشترین تأثیر کلی (۰/۶۲۶) و بعد مشارکت کمترین تأثیر کلی (۰/۰۴۰) را در کاهش فقر خانوارهای روستایی منطقه مورد مطالعه داشته است. یافته‌های مربوط به مشارکت دقیقاً تأییدی بر این دیدگاه است که بروز طرد اجتماعی، یعنی محرومیت غیر ارادی مردم از فرصت مشارکت در امور اجتماعی، می‌تواند یکی از دلایل اصلی عدم توفیق برنامه‌های توسعه در کاهش فقر تلقی شود. به نظر می‌رسد ضعف مشارکت روستاییان در تصمیم‌گیریهای سازمان‌های دولتی فعال در روستاها، منجر به طراحی و اجرای برنامه‌ها و پروژه‌هایی شده که کمک چندانی به بهبود وضعیت اقتصادی روستاییان ننموده است. این یافته بیش‌تر یادآور نظرات پژوهشگرانی است که درجات متفاوتی را برای مشارکت قائل هستند (Shadi Talab and Hojjati Kermani, 2008: 52). در واقع می‌توان پیوستاری از مشارکت را در نظر داشت که از عدم مشارکت شروع شده و با گذشتن از درجات مختلف مشاوره به مشارکت کامل ختم می‌گردد. بدین ترتیب مشارکت در محدوده مورد مطالعه، تنها از طریق کانال‌های ارتباطی در اختیار افراد قرار می‌گیرد و آنها تنها از طریق عضویت و همکاری با نهادهای دولتی و از طریق سهم شدن در اطلاعات می‌توانند به شناخت نسبی از وظایف یکدیگر دست یابند. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، سایر پژوهش‌های انجام شده به وسیله محققان داخلی و خارجی آن چنان که در بخش بررسی پیشینه به آنها پرداخته شد؛ نشان می‌دهد که نتایج پژوهش حاضر تأییدی است بر یافته‌های نیکولاس (۲۰۰۶)، اسدی (۲۰۰۸)، موکال (۲۰۱۲)، عبداللهی (۲۰۱۳) و قرنی آرانسی (۲۰۱۵) که بر وجود رابطه معنادار بین گسترش مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و کاهش فقر روستاییان تأکید دارند. همچنین این تحقیق یافته‌های

پورطاهری و همکاران (۲۰۱۱) مبنی بر تعیین کننده بودن عوامل اقتصادی در مقایسه با عوامل اجتماعی در شکل‌گیری فقر؛ شیروانیان و همکاران (۲۰۱۱) مبنی بر نقش بسیار کم‌رنگ سرمایه اجتماعی در کاهش فقر را رد می‌نمایند. در مجموع می‌توان دستاورد علمی - پژوهشی مقاله حاضر را شامل موارد زیر دانست:

- شناخت میزان اثرگذاری ابعاد سرمایه اجتماعی بر روی فقر خانوارهای روستایی و طبقه‌بندی میزان سرمایه اجتماعی و فقر خانوارهای روستاهای مورد مطالعه،

- شناخت این موضوع که مشارکت ضعیف خانوارهای روستایی به دیگر خانوارها است که این مساله تأثیر منفی در کنش مشارکتی مردم داشته است. تحلیل وضعیت محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که پائین بودن سطح سرمایه فرهنگی به عنوان متغیر تعدیل کننده بر کنش مشارکتی مؤثر است.

- شناخت این موضوع که وجود شبکه‌های محلی با شاخص‌هایی چون کمک مالی به خویشاوندان، رفت آمد به خانه خویشاوندان و به خصوص حضور در بازار جهت خرید در کاهش فقر خانوارهای روستایی مؤثر بوده است.

- شناخت این موضوع که خانوارهای روستاهای مورد مطالعه ساکن شهر با انگیزه‌های عاطفی، اخلاقی و اقتصادی، روابط و پیوندهای خود با روستاهای زادگاه‌شان را حفظ و تقویت کرده‌اند و به‌ویژه از طریق وجوه ارسالی، حفظ و تقویت املاک و سرمایه گذاری اقتصادی و عمرانی در روستاها، نقش مؤثری در ایجاد اشتغال و توسعه روستایی داشته‌اند و این خود در حفظ و گسترش شبکه‌های محلی مؤثر بوده است.

- افزایش میزان سرمایه اجتماعی با توجه به فرآیند باز تولید باعث افزایش درآمد خانوارهای روستایی شده و کاهش فقر را به همراه دارد.

- سرمایه اجتماعی با افزایش سطح کنش فقرا با ایجاد منابع متنوع درآمدی سطح رفاه فقرا را افزایش می‌دهد.

- شناخت این موضوع که در منطقه مورد مطالعه مشارکت‌هایی از نوع ابزاری و از بالا به پائین به علت ناهمگونی با ساختار اجتماعی روستاها تغییر چندانی در وضعیت فقر روستا ایجاد نمی‌کند.

- شناخت این موضوع که دهیاری و شورای ده روستا در تعامل و همکاری با شاغلین و دیگر خانوارهای روستایی نقش مهمی در حفظ و ارتقای سرمای اجتماعی روستائیان ایفا می‌کند.

پیشنهادها و راهکارها

بر اساس یافته‌های تحقیق همان‌طور که مشخص گردید مؤلفه مشارکت در بین سایر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دارای پایین‌ترین نمره است. با توجه به این‌که مشارکت، رضایت روستائیان را جلب نکرده و در عمل وضعیت روستائیان و روستا را بهبود نداده است، بنابراین ضروری است که امکان مشارکت بیشتر روستائیان در جلسات تصمیم‌گیری، ارائه پیشنهادات و مشورت با آن‌ها فراهم شود و مسئولین نهادهای روستایی راهکارهای جلب مشارکت واقعی روستائیان را به‌کارگیرند. هم‌چنین فرهنگ مشارکت در تصمیم‌گیری از طریق رسانه‌های جمعی به روستائیان آموزش داده شود تا برای پذیرش آن از آمادگی کافی برخوردار باشند. در جهت تقویت این فرایند پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- برگزاری مسابقات فرهنگی، ورزشی جهت افزایش ارتباط مسئولان با روستائیان؛

- برگزاری گردهمایی و جلسات در روستا به منظور افزایش انسجام اجتماعی و همین‌طور مشارکت؛

- با توجه به اینکه مردم روستا به نهادهای محلی اعتماد کامل ندارند؛ لزوم فعالیتهای نهادهای اجتماعی موجود در روستا مانند پایگاه‌های مقاومت بسیج، هیئت‌امنای مسجد، مدیران روستایی (شوراها و دهیاری‌ها) در جهت گسترش اعتماد روستاییان بیشتر احساس می‌گردد.

References

- Abdollahi, A.; Valaei, M.; anvari, A.; (2013). Measuring impacts of social assets in rural poverty reduction, case study: Ghepchagh County, MiandoAb Township, [In Persian], journal of spatial economy and development, second year, No 4, pp. 133-152.
- Abdul-Hakim, R.; Abdul-Razak, N. & Ismail, R.; (2010). Does social capital reduce poverty? A case study of rural households in Terengganu, Malaysia, European journal of social.
- Afrakhteh, h.; Azizi, A.; Mehrali Tabar Firouzjaei, m.; (2014). The role of social asset on rural development in Chahar Daang district, [In Persian], journal of Geographic sciences functional research magazine, year fourteenth, No 34, pp. 27-45.
- Alibeige, A, Jaafari Nia, M.; Ghorbani, F.; Soleimani, A.; (2011). Relation between social asset and job satisfaction of farmers in Kermanshah province, [In Persian], journal of regional planning, first year, NO 3, pp. 69-80.
- Alibeigi, A.; Aliabadi, V.; Garavandi, S.; (2013). Functional meddle of social asset components effecting on level of risking among villagers, case study: colza planter of Kangavar city, [In Persian], spatial economy and development seasonal magazine, NO 6, pp. 52-74.
- Alston, M.; (2001). Social Capital in Rural Australia, Director, Center for Rural Social Research Charles Sturt University.
- Arzroum Chiller, N.; (2005). Different dimensions of poverty, [In Persian], collection of economic projects of assessing and economic policies organization, NO 27.
- Asadi, A. Akbari, M. Shabanali Fami, H.; Iravani, H.; (2008). Poverty Alleviation and Sustainable Development: The Role of Social Capital, Journal of Social Sciences 4 (3): 202-215.
- Bani asadi, M.; Varmazyari, H.; (2014). Assessing the factors effecting work force efficiency in agriculture, distribution of income and poverty in rural areas in Iran, [In Persian], country and development seasonal magazine, year seventieth, 2005 winter, pp. 1-33.
- Brunie, A. (2009). Meaningful Distinctions within a Concept: Relational, Collective, and Generalized Social Capital, Social Science Research, Vol. 38, Issue 2, pp. 251-65.
- Cavendish, W.; (2000), Empirical Regularities in the Poverty-Environment Relationship of Rural Households: Evidence from Zimbabwe, World Development, Vol. 23, No. 9, pp. 1495 -1506.
- Chalabi, M.; (1996). Discipline Sociology, [In Persian], Tehran: Ney publication.
- Einali, J.; farahani, H.; Roumiani, A.; (2014). Analysis on the role of social asset on rural development with cansentration on second houses, case study: Hesar Valiasr County, [In Persian], tourism planning magazine, second year, NO 6, pp. 52-74.
- Farahani, H.; Abdoli, S.; Cheraghi, M.; (2012). Analysis of social asset in rural area development, with concentration on life quality, case study: Mashhad district, Mighan, Arak city, [In Persian], regional planning seasonal magazine, year 2, NO 8, pp. 67-78.
- Ghafrani, H.; (2003). Human development, Report 2003, [In Persian] Tehran: Cultural institute of Ibne Sina.
- Gharani Arani, B.; (2014). Quantity analysis on operational planning in rural poverty reduction, case study: Firuzkouh district, lazour county, [In Persian] journal of urban- regional geography and logistic, No 15, pp. 467-488.
- Habib pour, k.; (1996) vicious circle of rural poverty, [In Persian] Jihad, Vol. 238, pp. 61-78.
- Jomeh pour, M.; (2005) systemic vision on rural areas and rural development, [In Persian], seasonal magazine of country and development, year eighth, No 1, pp. 55-80.
- Khodadad, F.; Bagheri, F.; Heidari, K.; khodadad, O.; (2002) Measuring the indicator of poverty in Iran, [In Persian], usage of every kind of poverty lines, poverty gap, project design, Iran static center, project group of economic statistics.

- Kiani, A.; Mirzapour, S.; (2009) assessing differences in spatial- local dimensions with emphasis on social asset, case study: khorram Abad city, [In Persian], geographic, projection, scientific magazine, ninth year, num 28, pp 125-147.
- Kolman, J.; (1999) theoretical and social foundations, translated by Sabouri, m.; [In Persian], Tehran: Ney publication.
- Lin, N.; (1999), "Social capital" a theory of social structure and action, London: Cambridge university press.
- Mukaila. A.; Ijaiya, A.; Sakariyau, O.B.; Dauda, C.K; Paiko, I.I.; Zubairu, U.M.; (2012), Social Capital and Poverty Reduction in Nigeria: A Case Study of Minna Metropolis, International Journal of Business and Social Science, Vol. 3 No. 12.
- Nicolas, S.; (2006), Social Capital, Poverty and Vulnerability in Madagascar, Research Associate, Capability and Sustainability Centre, VHI – St Edmund's College, University of Cambridge, CB1 0BN, England.
- Pour Taheri, M.; Talebi, H.; Rokn Addin Eftekhari, A.; (2011) analysis on effective economic and social factors on poverty reduction, with concerning food poverty, khalajestan district, Ghom province, [In Persian], journal of planning and logistics of space, No.2, pp. 61-88.
- Rezvani; M.; (2003) rural development and its importance in poverty reduction, [In Persian], Thought of Howzeh, No.43 - 44, pp. 262-275.
- Sabour, F.; Rezaei Moghaddam, K.; Monshizade, M.; (2014). Assessing the situation of social assets among member and nonmember of agriculture committees, [In Persian], journal of cooperation and agriculture, Vol. 3, No 11.
- Sadeghi, H.; (2011). The effects of budget allocation to rural poverty by government, [In Persian], seasonal of economic project and policies, Vol. 19, No 58, pp. 107-126.
- Sen, A. (1983). Poor Relatively Speaking, Oxford Economic Papers, Vol.35, pp. 153-169.
- Shadi Talab, J. Hojjati Kermani, F.; (2008). Poverty and social capital in rural society. Quarterly Journal of Scientific Research Social Welfare, No.28, 35-56.
- Shirvanian, A.; Najafi, B. (2011). assessing the role of social asset on wealth and rural poverty reduction, case study: Doroudzan drainage and irrigation area, [In Persian], Journal of economic agriculture, Vol. 5, No 3, pp. 25-53.
- Taleb, M.; Najafi Asl, Z.; (2010). few advices on rural cooperation in Iran, [In Persian], Journal of functional sociology, Vol. 21, No 37.
- Tennyson, L.; Zingari, P.; (2006). Preparing for the Next Generation of Watershed Management Programs and Projects. Proceedings of the International Conference, organized in collaboration with the Italian Ministry for the Environment and Territory, Porto Cervo, Sassari, Sardinia, Italy.
- Townsend, P. (1985). A Sociological Approach to the Measurement of Poverty: a Rejoinder to Professor Amartya Sen", Oxford Economic Papers, PP 659-668.
- World Bank & UNDP (2002). Linking poverty reduction and environmental management. UNDP & World Bank press.
- Zahedi mazandarani, M.; (2005). Rural poverty, the process and measuring in Iran, [In Persian], journal of social wealth, No 17, pp 289-326.